

In de Vereniging van Vrienden van de Sowjet-Unie, een typische mantelorganisatie van de CPH (het in '33 opgericht Nederlands Comité van Kunstenaars en Intellectuelen ter bestrijding van de terreur in Duitsland komt in verband met de Rijksdagbrand en van der Lubbe nog ter sprake) was de zaak aldus geregeld dat de functionarissen die partijlid waren, vóór de congressen van de VVSU apart bijeenkwamen om de nodige afspraken te maken. In het hoofdbestuur zat een officieel vertegenwoordiger van de CPH. Deze zei in maart '35 tijdens zulk een voorbespreking te Rotterdam waar de lijn uitgestippeld werd die men tijdens het spoedig in Amsterdam te houden landelijk congres zou volgen, dat, hoewel het grootste deel der congresdeelnemers geen partijlid was, er voor gezorgd zou worden,

'zij het niet openlijk, dat in de verschillende commissies, zoals bijv. de zo belangrijke verkiezingscommissie die een nieuw hoofdbestuur zal hebben voor te stellen, de leidende personen partijgenoot zullen zijn . . . Spreker vervolgt en zegt dat het de congrescommissie niet is gelukt, het congres in de algemene belangstelling te plaatsen. Verschillende industriëlen en mensen van naam die wel voor de erkenning van de Sowjet-Unie zijn, bleken toch te bang voor Colijn te zijn om hun naam aan het congres te geven. Ook sociaal-democraten zijn bijna niet gewonnen. Spreker vindt, dat, als het anders niet gaat, er maar enige partijgenoten op het congres het woord moeten voeren uit naam der sociaal-democratische arbeiders. Zij zullen dan worden aangekondigd als 'een sociaal-democratisch arbeider' en hebben te spreken alsof zij en duizenden kameraden het met de leiding hunner partij niet eens zijn inzake de erkenning der Sowjet-Unie en bereid zijn, 'buiten de besturen om te strijden voor de erkenning der Sowjet-Unie, enz.'¹

Deze en dergelijke manoeuvres bleven niet steeds onbekend. Zij versterkten dan in sociaal-democratische kringen het wantrouwen, ja de weerzin jegens de communisten die al in de jaren '20 ontstaan was. Jarenlang waren sociaal-democraten (later kregen ook de links-socialisten een veeg uit de pan) door communisten uitgemaakt voor 'verraders van de arbeidersklasse', 'sociaal-fascisten' zelfs, en hier te lande kwam de CPH er even openlijk voor uit als de Komintern het in internationaal verband deed, dat zij zich ten doel gesteld had, de politieke invloed der sociaal-democratie te breken. Dat was in de Sowjet-Unie al in de eerste fase van het communistisch bewind effectief geschied; een deel der sociaal-democratische leiders was aan de vervolging ontkomen en leefde in ballingschap; hun partij was nog aangesloten bij de in Wenen gevestigde (tweede) Socialistische Arbeiders-Internationale, of SAI, waar ook de Nederlandse SDAP lid van was.

¹ CI: *Overzicht 1935*, no. 3, p. 20-21.